

Hetvennégy éve halt meg Tormay Cécile

2011 április 04. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

értékelve

Még nincs

Mérték

Idén hetvennégy éve hunyt el Tormay Cécile író, akiről ma is kevesen tudják, hogy 1937-ban csak azért nem kapta meg a Nobel-díjat, mert azt posztumusz nem lehet odaítélni. Ha él néhány hónapig, most már két Nobel-díjas magyar író lenne.

Tormay Cécile Budapesten született 1875. október 8-án, 1937. április 2-án halt meg Mátraházán. Az írónő családjában hagyomány volt a hazaszeretet, a magyarság újjászületéséért folytatandó, ha kell, szellemi, ha kell, fegyveres harc vállalása. Anyai dédapja, Tüköry József építési vállalkozó Széchenyi István, a legnagyobb magyar hű munkatársa volt a Lánchíd fölépítésében. Apai nagyapja, Tormay Károly honvéd katonaként vett részt az 1848–49-es szabadságharcban.

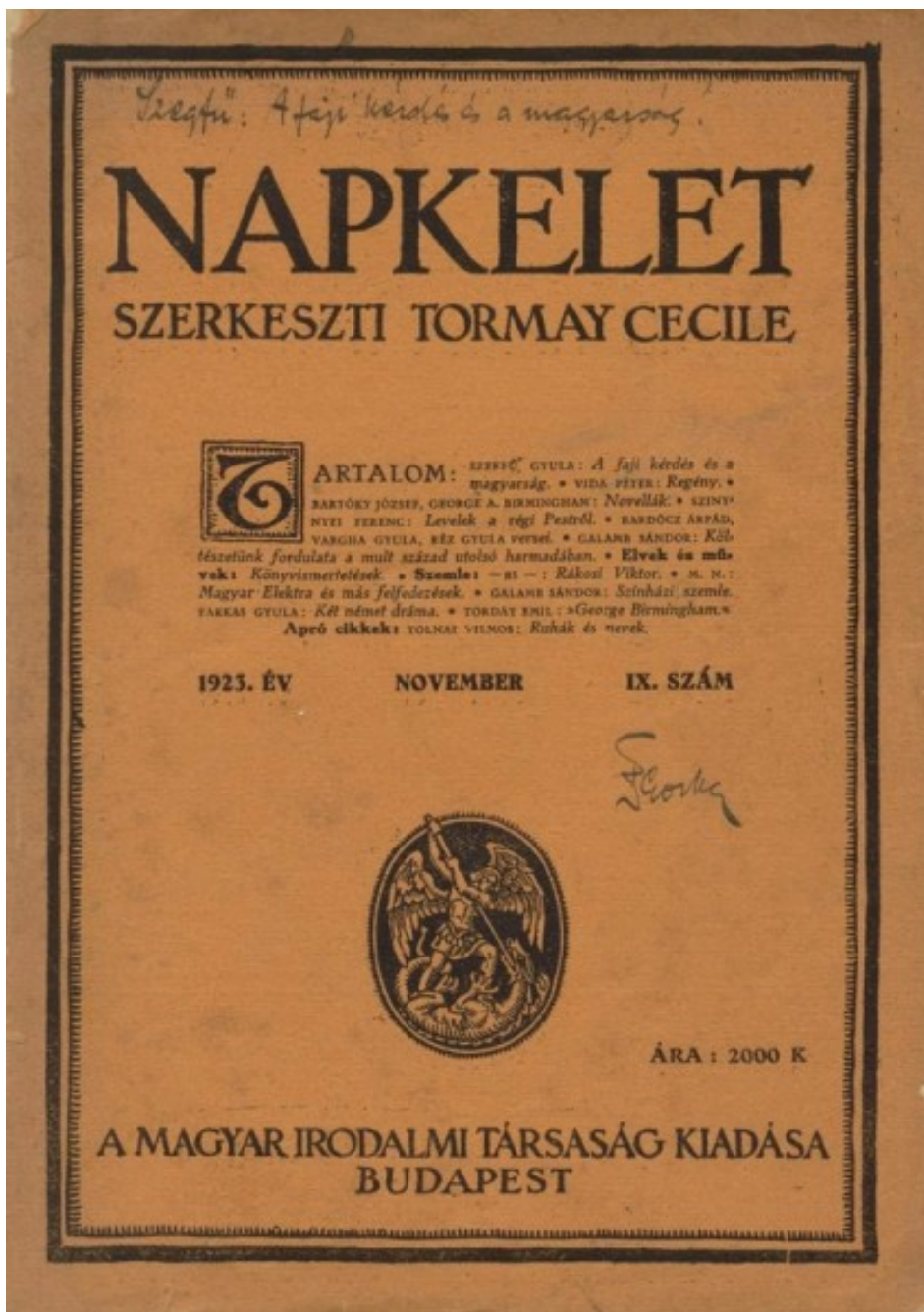

Tormay Cécile kisgyermekként, a család nádudvari birtokán nevelkedett (*teljes nemesi titulusa Nádudvari Tormay Cécile*). Azok közé a hazafiak közé tartozott világlátásban, akik sokakkal ellentétben nem voltak elragadtatva az Osztrák–Magyar Monarchia milleniumi csillogásától sem, megéreztek a magyarságra leselkedő súlyos veszélyeket, amelyek kezdődtek a forradalom leverésével, folytatódtak a kiegyezéssel, tetőztek az első világháborús tragédia, majd a trianoni országcsonkolás traumájával. Tormay mindmáig kevésbé ismert nagyregénye, a *Bujdosó könyv* (1920–1921) megidézi az első szírózsás forradalom, majd a tanácsköztársaság nevű vörös puccs iszonyatát. E könyv nemcsak Kun Béla terroristáinak rémtetteit örökíti meg, egyetemi hallgatók élve megnyúzásától, élve eltemetett, folyóba ölt magyar parasztokig, hanem azt a hamis képet is eltünteti, amely szerint az első szírózsás forradalom még vállalható a nemzeti elkötelezettségű emberek számára. Megtudjuk e könyvből, hogy Károlyi Mihály árulásának nagymértékben köszönhető, hogy a trianoni országcsonkítás megvalósulhatott, s

azt is, hogy a vérengzések, a rablások, a rekvirálások már a Károlyi-kormány és az 1919-es forradalom napjaiban elkezdődtek.

E regénye miatt több baloldali szervezettől, embertől érte súlyos fenyegetés. Ő nem hátrált meg, kiadta a könyvét, a baloldal bosszúja nem maradt el. 1925-ben a baloldali sajtóban botrányos, hazug, ál-leleplező cikkek jelentek meg Tormay Cécile magánéletéről. Pert indított, meg is nyerte, amelynek következtében a fiktív rágalmozó másfél éves börtönbüntetést kapott. Ám a meghurcoltatások közben tönkrement az írónő szíve, emiatt hunyt el hetvennégy évvel ezelőtt a mátraházi szanatóriumban. Tormay Cécile tragédiája is bizonyítja, hogy a magyar baloldali sajtó már jóval az 1947-ben elkezdődött diktatúra előtt ismerte az összes aljas fogást, rágalmozást, befeketítést, amelyet – enyhén szólva – mindmáig nem felejtett el.

Tormay Cécile írásművészetét jellemzi a kifinomult, arisztokratikus konzervativizmus és a modern formabontás, látomásosság míves egysége. Első sikeres regénye, az *Emberek a kövek közt* (1911) egy magyar vasutas fiú és egy horvát pásztorlány tragikus szerelmét örökíti meg. A *Régi ház* (1914) című családregénye minden idők egyik legnagyobb történelmi tárgyú magyar regényének számít mindmáig. Mitológiai tárgyú novellaremekek, a *Magyar legendárium*, kiemelkedő prózaremekek (*A virágok városa*, a *Szirének hazája*, a *Csallóközi hattyú*, a *Fehér barát*) újrafelfedezésért kiáltanak. Akár csak az 1919-es küldött című grandiózus regénytetrológiája.

Tormay Cécile-lel a huszadik századi szocialista realizmussal kezdődő, a posztmodernista ízlésterrorral tetőz? hivatalos kánon még annál is mostohábban bánt és bánik, ahogyan *Pósa Lajossal*, *Szabó Dezs?vel*, *Nyir? Józseffel*, *Wass Alberttel*, egy ideig *Márai Sándorral* és másokkal bánt. ?t ugyanennyira sikerült kitörölni a nemzet kollektív emlékezetéb?l, hogy máig is kevesen tudják még a nevét is. Köszönet illeti *Jobbágy Évát* és a *Tormay Cécile Kört* azért, ahogyan évek óta szívósan munkálkodnak a Tormay-rencházásért.

mno.hu, Pósa Zoltán

Ajánló